

KONTROLA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

vademecum przedsiębiorcy w pytaniach i odpowiedziach

3.

1. Jaki może być zakres kontroli przeprowadzonej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych?

Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych zapewnia Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych bardzo szerokie kompetencje kontrolne. Kontrola Zakładu Ubezpieczeń Społecznych może dotyczyć wszelkich obowiązków związanych z ubezpieczeniami społecznymi. W szczególności Zakład Ubezpieczeń Społecznych może dokonać kontroli przedsiębiorcy w zakresie zgłaszania do ubezpieczeń społecznych, prawidłowości i rzetelności obliczania, potrącania i opłacania składek, ustalania uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń społecznych i wypłacania tych świadczeń. Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest także uprawniony do dokonywania oględzin składników majątku płatników składek zalegających z opłatą należności z tytułu składek. Należy pamiętać, że te uprawnienia kontrolne, ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych wymienia jedynie, jako przykładowe, a zatem możliwa jest kontrola także w innym zakresie, jeśli tylko dotyczy ona szeroko rozumianego ubezpieczenia społecznego. W naszej praktyce zawodowej, często spotykamy się z pytaniem przedsiębiorców, czy Zakład Ubezpieczeń Społecznych posiada uprawnienia do kwestionowania ważności umów i ich zapisów, w szczególności umowy o pracę. Otóż ma, a linia orzecznicza jest w tym zakresie jednolita. Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 2005 r., sygn. akt: III UK 200/04, Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest uprawniony do zbadania ważności umowy o pracę w celu stwierdzenia objęcia ubezpieczeniem społecznym pracowników. Podobny pogląd wyraził Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 27 kwietnia 2005 r., syn. akt: II UZP 2/05, stwierdzając w uzasadnieniu tej uchwały m.in.: „Pozostaje jeszcze pytanie, czy kontrola wynagrodzenia za pracę w aspekcie świadczeń z ubezpieczenia społecznego – zarówno w zakresie zgodności z prawem, jak i zasadami współzycia społecznego – może być prowadzona przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Odpowiedź na to pytanie musi być pozytywna nie tylko ze względu na argumenty już wyżej przedstawione, ale także z powodów czysto normatywnych. Gdyby bowiem nawet uznać, że powołany w decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych inicjującej niniejsze postępowanie przepis art. 83 ust. 1 pkt 3 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych uprawnia organ wykonujący zadania z zakresu ubezpieczeń społecznych jedynie do wydawania decyzji w zakresie prawidłowości obliczenia (wymierzenia) przez płatnika składki na ubezpieczenie społeczne, a nie w kwestii prawidłowego ustalenia wysokości wynagrodzenia będącego podstawą składki, to podstawy pozytywnej odpowiedzi na postawione pytanie dostarcza art. 86 ust. 2 tej ustawy, który upoważnia Zakład Ubezpieczeń Społecznych do kontroli wykonywania zadań i obowiązków w zakresie ubezpieczeń przez płatników składek. Kontrola ta obejmuje między innymi zgłoszenia do ubezpieczenia oraz prawidłowość i rzetelność obliczenia, potrącania i płacenia składki. Oznacza to przyznanie Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych kompetencji do badania zarówno tytułu zawarcia umowy o pracę, jak i ważności jej poszczególnych postanowień oraz w ramach obowiązującej go procedury – zakwestionowania tych postanowień umowy o pracę w zakresie wynagrodzenia, które pozostają w kolizji z prawem lub zasadami współzycia społecznego albo zmierzają do obejścia prawa. Należy przy tym podkreślić, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie jest ograniczony wyłącznie do zakwestionowania faktu wypłacenia wynagrodzenia w ogóle lub we wskazanej kwocie ani tylko prawidłowości wyliczenia, lecz może ustalać stosunek ubezpieczenia społecznego na ściśle określonych warunkach, będąc niezwiązanym nieważną czynnością prawną (w całości lub w części)”.

Zgodnie zaś z wyrokiem Sądu Najwyższego – Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 września 1998 r., sygn. akt: II UKN 229/98, o rodzaju zawartej umowy rozstrzyga zgodna wola stron. Organ rentowy może kwestionować rodzaj łączącej

Według rzecznika prasowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Zakład przeprowadza rocznie około 70 tysięcy kontroli przedsiębiorców, w których bada dokumentację pracowniczą. Zgodnie ze sprawozdaniem z działalności ZUS (opublikowane aktualnie za 2014 r.), w 2014 r. 92, 17 % kontroli były to kontrole planowe, natomiast 7, 83% stanowiło kontrole pozaplanowe. Nieprawidłowości ujawniono w przypadku 51 589 kontroli, a przy tym kwota ustalonych nieprawidłowości finansowych w zakresie składek i świadczeń wyniosła 310 882 404, 60 zł. ZUS przeprowadził także 236 postępowań wyjaśniających, a ponadto sporządził ogółem 1 222 wnioski, zawiadomienia i informacje skierowane na tle kontroli do właściwych instytucji, w tym do: sądów i policji, prokuratury, Państwowej Inspekcji Pracy, Urzędów Skarbowych i Urzędów Pracy. Jednym z porusza-

nych aspektów kontroli była kontrola typów umów stosowanych przez przedsiębiorców. Głównym przykładem działań kontrolnych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w ostatnim czasie jest tzw. afera outsourcingowa, gdzie umowy pomiędzy przedsiębiorcami, a firmami outsourcingującymi pracowników, Zakład Ubezpieczeń Społecznych uznał za zawarte jedynie dla pozorów i jako takie nieważne. W praktyce działalności kontrolnej Zakładu, często pojawia się także kwestionowanie rodzaju umowy zawartej pomiędzy dającym zatrudnienie, a wykonującym pracę, w szczególności, czy jest to umowa o zlecenie, czy też umowa o dzieło. Na łamach niniejszej, trzeciej już publikacji poruszającej temat kontroli działalności gospodarczej, postaramy się wyjaśnić główne zagadnienia, jakie wiążą się z kontrolą prowadzoną przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

strony umowy albo jako zawartej dla pozorów (art. 83 KC w związku z art. 300 KP) albo jako mającej na celu obejście ustawy (art. 58 § 1 KC w związku z art. 300 KP). Ciekawy w tym kontekście jest także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2009 r., sygn. akt: III UK 7/09, zgodnie z którym, Zakład Ubezpieczeń Społecznych może kwestionować wysokość wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru składek, jeżeli okoliczności sprawy wskazują, że zostało wypłacone na podstawie umowy sprzecznej z prawem, zasadami współzycia społecznego lub zmierzającej do obejścia prawa.

2. Kogo może dotyczyć kontrola Zakładu Ubezpieczeń Społecznych?

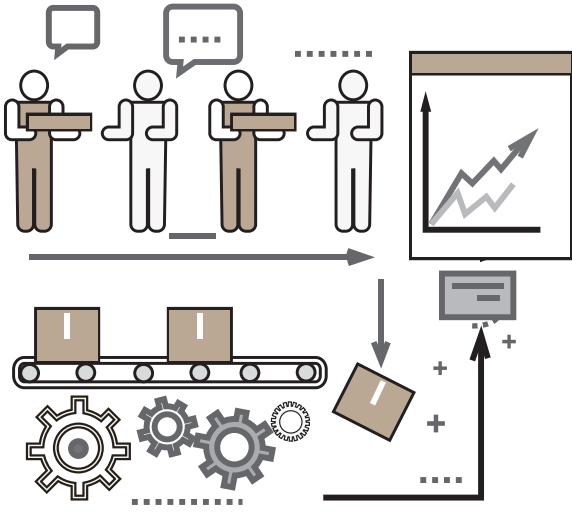
Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest uprawniony do przeprowadzenia kontroli zarówno u płatnika opłacającego składki wyłącznie na własne ubezpieczenie, jak też u płatnika opłacającego składki za innych ubezpieczonych, np. zatrudnionych pracowników, za osoby współpracujące, czy też osoby wykonujące pracę na innej podstawie niż stosunek pracy. To, czy płatnik opłaca składkę wyłącznie na własne ubezpieczenie społeczne, czy też opłaca ją także za innych ubezpieczonych ma natomiast wpływ na częstotliwość, w jakiej Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest uprawniony do przeprowadzania kontroli. Zgodnie bowiem z § 2 rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie szczegó-

wych zasad i trybu przeprowadzania kontroli płatników składek, kontrolę płatników składek zobowiązanych do opłacania składek wyłącznie na własne ubezpieczenie przeprowadza się tylko w uzasadnionych przypadkach. Można zatem postawić tezę, że kontrola płatników składek zobowiązanych do opłacania składek wyłącznie na własne ubezpieczenie jest możliwa np.: w przypadku nieopłacania składek, czy też wystąpienia błędów w dokumentacji. Kontrolę płatników składek zobowiązanych do opłacania składek na własne ubezpieczenie społeczne, a także za innych ubezpieczonych, zgodnie z ww. rozporządzeniem przeprowadza się natomiast z częstotliwością umożliwiającą dochodzenie należności z tytułu składek i wypłaconych świadczeń. W tym kontekście znaczenie ma zatem termin przedawnienia płatności składek na ubezpieczenie społeczne. Zgodnie z art. 24 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych należności z tytułu składek ulegają przedawnieniu po upływie 5 lat, licząc od dnia, w którym stały się wymagalne. Z racji istotności tego zagadnienia, warto w tym miejscu przypomnieć także, że należności z tytułu składek zabezpieczone hipoteką lub zastawem nie ulegają przedawnieniu. Po upływie terminu przedawnienia należności te mogą być jednak egzekwowane tylko z przedmiotu hipoteki lub zastawu do wysokości zaległych składek i odsetek z zwłokę liczonych do dnia przedawnienia.

3. W jaki sposób dowiem się o wszczęciu kontroli przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych?

Zgodnie z ustawą o systemie ubezpieczeń społecznych, do kontroli płatnika składek będącego przedsiębiorcą stosuje się przepisy rozdziału 5 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej. Mając to na uwadze, przed wszczęciem kontroli, co do zasady, istnieje po stronie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych obowiązek zawiadomienia przedsiębiorcy o zamiarze wszczęcia kontroli. Kontrolę Zakład Ubezpieczeń Społecznych będzie mógł wszcząć nie wcześniej niż po upływie 7 dni i nie później niż 30 dni od dnia doręczenia przedsiębiorcy przedmiotowego zawiadomienia. Nie w każdym jednak przypadku, będzie istniał po stronie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych obowiązek zawiadomienia przedsiębiorcy o tym, iż organ zamierza wszcząć kontrolę. Zawiadomienia o zamiarze wszczęcia kontroli nie dokonuje się m.in. w przypadku, gdy przeprowadzenie kontroli jest niezbędne dla przeciwdziałania popełnieniu przestępstwa lub wykroczenia lub też zabezpieczenia dowodów jego popełnienia. Zgodnie z art. 218 § 1a k.k.: Kto, wykonując czynności w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, złośliwie lub upoczywie narusza prawa pracownika wynikające ze stosunku pracy lub ubezpieczenia społecznego, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. Zgodnie natomiast z art. 219 k.k.: Kto narusza przepisy prawa o ubezpieczeniach społecznych, nie zgłaszając, nawet za zgodą zainteresowanego, wymaganych danych albo zgłaszając nieprawdziwe dane mające wpływ na prawo do świadczeń albo ich wysokość, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Dla ustalenia, kiedy w praktyce organ nie ma obowiązku zawiadomienia przedsiębiorcy o zamiarze wszczęcia kontroli, pomocne jest orzecznictwo sądów. Zgodnie z wyrokiem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego siedziba w Warszawie z dnia 28 stycznia 2015 r., sygn. akt III SA/Wa 1095/14, aby organ mógł podjąć kontrolę bez zawiadomienia, powinien mieć wiedzę, informacje, uzasadniające przypuszczenie, że dany przedsiębiorca (podatnik) może dopuścić się czynu, o którym mowa w art. 79 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 672 ze zm.). W tym trybie organ nie może wszcząć kontroli bez zawiadomienia

w celu sprawdzenia, czy podatnik nie dopuszcza się nieprawidłowości, które są kwalifikowane jako przestępstwo, wykroczenie, przestępstwo skarbowe, wykroczenie skarbowe. W przypadku zaś wszczęcia kontroli bez zawiadomienia ze względu na konieczność zabezpieczenia dowodów popełnienia przestępstwa lub wykroczenia, organ powinien mieć wiedzę, że przestępstwo lub wykroczenie zostało popełnione.

Zawiadomienie o zamiarze wszczęcia kontroli powinno zawierać: oznaczenie organu, datę i miejsce wystawienia, oznaczenie przedsiębiorcy, wskazanie zakresu przedmiotowego kontroli, podpis osoby upoważnionej do zawiadomienia.

4. Kiedy zostaje wszczęta kontrola przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych?

Po wykonaniu przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych obowiązku zawiadomienia przedsiębiorcy o zamiarze wszczęcia kontroli (z wyjątkami, o których mowa była powyżej), kolejnym etapem jest wizyta inspektora Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w przedsiębiorstwie. Inspektor kontroli Zakładu ubezpieczeń Społecznych wszczyna kontrolę po okazaniu legitymacji służbowej i po doręczeniu upoważnienia do przeprowadzenia kontroli. Datą wszczęcia kontroli jest dzień doręczenia kontrolowanemu płatnikowi składek upoważnienia do przeprowadzenia kontroli. Przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych tj. art. 89 ust. 1a, oraz rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie szczegółowych zasad i trybu przeprowadzania kontroli płatników składek szczegółowo regulują, co powinno zawierać upoważnienie do przeprowadzenia kontroli. Takie upoważnienie powinno zawierać m.in.: wskazanie podstawy prawnej, wskazanie daty rozpoczęcia kontroli i przewidywanego terminu zakończenia kontroli oraz zakres przedmiotowy kontroli.

Wydać by się mogło, że przepisy dotyczące m.in. tego, co zawierać ma upoważnienie do przeprowadzenia kontroli, zapisane zarówno w ustawie, jak i w rozporządzeniu (co też świadczy o ich randze), mają charakter gwarancyjny dla przedsiębiorcy, w tym sensie, że niedopełnienie obowiązków w zakresie wymagań formalnych upoważnienia, może spowodować, iż kontrola nie zostanie skutecznie wszczęta. Niestety nie jest to przekonanie, które znajduje oparcie w orzecznictwie sądów.

Zgodnie z wyrokiem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego siedziba w Bydgoszczy z dnia 26 sierpnia 2008 r., sygn. akt: II SA/Bd 528/08 powołanie się w upoważnieniu do kontroli na ogólne uprawnienie inspekcji, bez uszczegółowienia co konkretnie będzie stanowił przedmiot zainteresowania organu, nie stanowi naruszenia mającego wpływ na wynik rozstrzygnięcia sprawy. Zgodnie zaś z wyrokiem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego siedziba w Warszawie z dnia 9 kwietnia 2010 r., sygn. akt III SA/Wa 284/10 ewentualne naruszenie przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (t.j. Dz.U. z 2007 r. Nr 155, poz. 1095 ze zm.) w zakresie postępowania kontrolnego winno być oceniane z uwzględnieniem jego wpływu na wynik kontroli. Nawet przekroczenie czasu kontroli i niezachowanie szeregu wymogów formalnych nie dyskwalifikuje wyników kontroli oraz nie czyni niemożliwym merytoryczne rozstrzygnięcie sprawy.

Co prawda, wyżej przytoczone orzeczenia dotyczą kontroli podejmowanych przez inne niż Zakład Ubezpieczeń Społecznych organy państwowe, doskonale jednak oddają to, co ma miejsce także w przypadku kontroli prowadzonej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

5. Gdzie zostanie przeprowadzona kontrola Zakładu Ubezpieczeń Społecznych?

Czynności kontrolne prowadzone są, co do zasady w siedzibie płatnika składek oraz w miejscach prowadzenia przez niego działalności (np. filie, oddziały). Czynności kontrolne mogą być prowadzone także w miejscu prowadzenia działalności przez osoby trzecie w związku z powierzeniem tym osobom niektórych czynności na podstawie odrębnych umów (chodzi tu m.in. o biura rachunkowe prowadzące obsługę kadrowo-płacową, gdzie przetwarzana jest dokumentacja płatnika). Kontrola powinna być prowadzona w godzinach pracy lub w czasie faktycznego wykonywania działalności gospodarczej przez kontrolowanego.

W przypadku niezapewnienia przez płatnika składek warunków do przeprowadzenia czynności kontrolnych lub gdy jest to uzasadnione charakterem podejmowanych czynności, czynności kontrolne mogą być wykonywane w siedzibie jednostki Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Płatnik ma wówczas obowiązek wydania dokumentów związanych z zakresem kontroli na czas przeprowadzenia czynności kontrolnych, nie dłuższy niż 3 tygodnie. Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie szczegółowych zasad i trybu przeprowadza-

nia kontroli płatników składek na pisemny wniosek płatnik składek ma możliwość dostępu do wydanych dokumentów.

Inspektor kontroli Zakładu Ubezpieczeń Społecznych jest uprawniony w czasie kontroli do wstępu i poruszania się po terenie siedziby płatnika oraz miejsc prowadzenia przez niego działalności, na podstawie legitymacji służbowej i upoważnienia do przeprowadzenia kontroli, bez potrzeby uzyskiwania przepustki oraz nie podlega rewizji osobistej przewidzianej w wewnętrznym regulaminie określonym przez płatnika składek. Inspektor kontroli Zakładu Ubezpieczeń Społecznych podlega jednak przepisom o bezpieczeństwie i higienie pracy obowiązującym na terenie, gdzie wykonuje czynności kontrolne.

6. Czy muszę być obecny podczas kontroli Zakładu Ubezpieczeń Społecznych?

Zgodnie z art. 80 ust. 1 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, czynności kontrolnych dokonuje się w obecności kontrolowanego lub osoby przez niego upoważnionej. Zasada ta doznaje jednak wyjątków. Otóż, przeprowadzenie kontroli przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych mimo nieobecności kontrolowanego jest dopuszczalne, w przypadku, gdy prowadzona jest kontrola w związku z popełnieniem przestępstwa lub wykroczenia albo wchodzi w grę zabezpieczenie dowodów ich popełnienia. W takim przypadku, w razie nieobecności kontrolowanego przedsiębiorcy lub osoby przez niego upoważnionej w siedzibie przedsiębiorstwa, czynności kontrolne mogą być wszczęte po okazaniu legitymacji służbowej pracownikowi kontrolowanego lub w obecności przywołanego świadka, którym powinien być funkcjonariusz publiczny, niebędący jednak pracownikiem organu przeprowadzającego kontrolę.

Zgodnie z ustawą o systemie ubezpieczeń społecznych, obecny w czasie kontroli płatnik składek, a także osoba przez niego wskazana, mają prawo uczestniczyć we wszystkich czynnościach kontrolnych. Należy z tego prawa szeroko korzystać. W szczególności, ważne jest, aby przedsiębiorca lub jego pełnomocnik np. adwokat lub radca prawny, był obecny w czasie przeprowadzania dowodów z przesłuchania świadków, w tym pracowników. Prawda nie zawsze obroni się sama. Warto zadbać o to, by w czasie przesłuchania zostały zadane pytania, ujawniające korzystne dla przedsiębiorcy okoliczności. Błędem jest czekanie na podjęciem obrony do etapu postępowania sądowego. Warto pamiętać, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych ma obowiązek zawiadomić płatnika składek o miejscu i terminie przeprowadzenia dowodu z zeznań świadków lub oględzin, w sposób umożliwiający mu udział w przeprowadzaniu tego dowodu, nie później niż bezpośrednio przed podjęciem tych czynności.

7. Jak długo potrwa kontrola Zakładu Ubezpieczeń Społecznych?

Zgodnie z ustawą o swobodzie działalności gospodarczej, czynności kontrolne powinny być przeprowadzane w sposób sprawny i możliwie niezakłócający funkcjonowania kontrolowanego przedsiębiorcy. Czas trwania wszystkich kontroli organu kontroli u przedsiębiorcy w jednym roku kalendarzowym nie może przekraczać:

- w odniesieniu do mikroprzedsiębiorców – 12 dni roboczych;
- w odniesieniu do małych przedsiębiorców – 18 dni roboczych;
- w odniesieniu do średnich przedsiębiorców – 24 dni roboczych;
- w odniesieniu do pozostałych przedsiębiorców – 48 dni roboczych.

Po lekturze przepisów limitujących czas trwania “wszystkich kontroli u przedsiębiorcy w jednym roku kalendarzowym” można po raz kolejny odnieść wrażenie, iż przepisy te dają przedsiębiorcy gwarancję, iż jego działalność gospodarcza nie będzie mogła być kontrolowana przez organy państwowe przez czas nieokreślony. Niestety, także to przekonanie, nie znajduje oparcia w orzecznictwie sądowym, o czym szczegółowo poniżej. Należy zatem zadać pytanie, w jakim celu wprowadza się przepisy, które w praktyce nie działają tak, jak stanowi ich treść. Tego rodzaju działanie ustawodawcy powoduje utratę zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa.

Warto w tym kontekście ponownie wskazać na powołany już wyżej wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego siedziba w Bydgoszczy z dnia 26 sierpnia 2008 r., sygn. akt: II SA/Bd 528/08, zgodnie z którym powołanie się w upoważnieniu do kontroli na ogólne uprawnienie inspekcji, bez uszczegółowienia co konkretnie będzie stanowił przedmiot zainteresowania organu, nie stanowi naruszenia mającego wpływ na wynik rozstrzygnięcia sprawy. Także takiego charakteru nie ma ewentualne przekroczenie terminu trwania kontroli (...). Dodatkowo sąd ten wskazał, że: nie ma żadnych podstaw, by do czasokresu trwania kontroli wliczać czas, gdy inspektor faktycznie nie przebywał w siedzibie przedsiębiorcy, a więc ten okres od momentu poinformowania o planowanej kontroli do czasu podjęcia faktycznych czynności kontrolnych, czy też okres wymagany na opracowanie protokołu lub przygotowanie nakazu. Do czasu kontroli należy więc wliczyć ten okres, gdy inspektor faktycznie przebywał w siedzibie przedsiębiorcy, gdy bezpośrednio przystępował do wykonywania czynności kontrolnych.

Potwierdza to także Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 13 lipca 2010 r., sygn. akt: I GSK 955/09, zgodnie z którym przekroczenie limitów czasowych przewidzianych dla roku kalendarzowego, wynikających z przepisu art. 83 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej z 2 lipca 2004 r. (t.j. Dz.U. z 2007 r. Nr 155, poz. 1095 ze zm.), nie powoduje niemożności prowadzenia kontroli jak i nie dyskwalifikuje w jakikolwiek sposób czynności dokonanych w tym postępowaniu

Zgodnie z wyrokiem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego siedziba w Kielcach z dnia 23 czerwca 2010 r., sygn. Akt: I SA/Ke 242/10 limity czasowe należy traktować jedynie, jako dyscyplinujące organ w załatwieniu sprawy.

Dodatkowo sformułowanie użyte w przepisie tj.: “czas trwania wszystkich kontroli organu kontroli u przedsiębiorcy w jednym roku kalendarzowym nie może przekraczać (...)” należy interpretować tak, iż chodzi o maksymalny czas kontroli w jednym roku kalendarzowym przeprowadzonych nie przez wszystkie organy państwa, lecz przez konkretny organ kontroli. Potwierdzeniem tej tezy jest wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego siedziba w Warszawie z dnia 4 kwietnia 2011 r., sygn. akt: VI SA/Wa 26/1 zgodnie z którym art. 83 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej wprowadza generalne wyznaczenie ram czasowych, tj. łącznej maksymalnej kontroli w jednym roku kalendarzowym przeprowadzonej przez dany organ kontroli. Przepis ten nie stanowi podstawy wyznaczenia łącznego maksymalnego czasu trwania wszystkich kontroli. Odmierna interpretacja prowadziłaby do zablokowania możliwości przeprowadzania kontroli przez inne uprawnione organy.

Gwarancje maksymalnego czasu kontroli nie działają także m.in. wówczas, gdy przeprowadzenie kontroli jest niezbędne dla przeciwdziałania popełnieniu przestępstwa lub wykroczenia, przeciwdziałania popełnieniu przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego lub zabezpieczenia dowodów jego popełnienia.

Jeżeli wyniki kontroli wykazały rażące naruszenie przepisów prawa przez przedsiębiorcę, Zakład Ubezpieczeń Społecznych może przeprowadzić powtórny kontrolę w tym samym zakresie przedmiotowym w danym roku kalendarzowym, a czas jej trwania nie może przekraczać 7 dni.

8. Do czego uprawnione są osoby kontrolujące przedsiębiorcę?

W czasie kontroli prowadzonej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, inspektor ma bardzo szerokie uprawnienia. W czasie kontroli płatnicy składek są zobowiązani:

- udostępnić wszelkie księgi, dokumenty i inne nośniki informacji związane z zakresem kontroli, które są przechowywane u płatnika oraz u osób trzecich w związku z powierzeniem tym osobom niektórych czynności na podstawie odrębnych umów;
- udostępnić do oględzin składniki majątku, których badanie wchodzi w zakres kontroli, jeżeli zalegają z opłatą należności z tytułu składek;
- sporządzić i wydać kopie dokumentów związanych z zakresem kontroli i określonych przez inspektora kontroli Zakładu;
- zapewnić niezbędne warunki do przeprowadzenia czynności kontrolnych, w tym udostępnić środki łączności, z wyjątkiem środków transportowych, oraz inne niezbędne środki techniczne do wykonania czynności kontrolnych, którymi dysponuje płatnik;
- udzielać wyjaśnień kontrolującemu;
- przedstawić tłumaczenie na język polski sporządzonej w języku obcym dokumentacji finansowo-księgowej i osobowej przedłożonej przez płatnika składek.

Ponadto, w sprawach objętych zakresem kontroli płatnik składek ma obowiązek, w wyznaczonym terminie, dostarczyć inspektorowi kontroli Zakładu żądane dokumenty.

Oczywiście przedsiębiorca zobowiązany jest dokonać powyższych czynności nieodpłatnie, na swój koszt, nawet jeśli wyniki kontroli nie wykażą żadnych nieprawidłowości.

9. W jaki sposób dowiem się o wyniku kontroli?

Ustalenia poczynione w czasie kontroli inspektor Zakładu Ubezpieczeń Społecznych opisuje w protokole kontroli. Protokół kontroli sporządza się w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, z których jeden doręcza się kontrolowanemu płatnikowi składek lub osobie upoważnionej do reprezentowania lub prowadzenia jego spraw.

Jeśli płatnik nie zgadza się z ustaleniami wskazanymi w protokole kontroli ma on prawo złożenia pisemnych zastrzeżeń do ustaleń przyjętych w protokole kontroli. Termin na złożenie zastrzeżeń wynosi 14 dni i biegnie od dnia otrzymania protokołu z kontroli. O sposobie rozpatrzenia zastrzeżeń płatnika składek informuje się na piśmie. Protokół z kontroli (ewentualnie po rozpatrzeniu złożonych pisemnych zastrzeżeń) stanowi następną podstawę do wydania przez organy Zakładu Ubezpieczeń Społecznych decyzji administracyjnej. Jeśli płatnik nie zgadza się z treścią wydanej decyzji, ma możliwość złożenia odwołania do sądu. Co istotne, niewniesienie zastrzeżeń do protokołu z kontroli nie stanowi przeszkody w zaskarżeniu decyzji wydanej na podstawie danego protokołu z kontroli.

Autorzy:

Radosław Płonka, adwokat,
ekspert prawny BCC

Łukasz Ozga,
radca prawny

Kancelaria Płonka Ozga w ramach programu „Polisa Bezpieczeństwa BCC” prowadzi stałe doradztwo w zakresie uprawnień kontrolowanych przedsiębiorców, jak również doradza w zakresie postępowania cywilnego, postępowania karnego, postępowania przed organami administracji publicznej i sądami administracyjnymi, prawa spółek handlowych, prawa pracy.